

Dějepis - maturitní okruhy

1. Prvobytně pospolná společnost v období pravěku
  - a) Periodizace pravěku
  - b) Charakteristika prvobytně pospolné společnosti
  - c) Vývojové typy člověka
  - e) Umění pravěku
2. Staroorientální státy
  - a) Typické znaky staroorientálních despotií, srovnajte s klasickými otrokářskými státy
  - b) Mezopotámie - nejstarší civilizace, první centralizované státy, jejich kultura
  - c) Egypt - chronologický přehled dějin, nejvýznamnější panovníci, kultura, věda
  - d) Indie a Čína ve starověku
  - e) Vysvětlete pojmy: zikkurat, stéla, védy, mastaby, kanopy, sarkofág, védy, kasty
3. Středomořské civilizace ve starověku
  - a) Pobřeží Levanty (Palestina, Fénicie)
  - b) Chetitská říše
  - c) Egejský svět (Kyklady, Kréta)
    - Řecko - chronologický přehled řeckých dějin,
    - charakteristika Atén a Sparty
    - řecká kultura
  - d) Vysvětlete pojmy: exodus, ostrakismus, oligarchie, tyranida, areopag, eforové, helénismus, Ariadnina nit, kalokagathie
4. Starověký Řím
  - a) Osídlování Apeninského poloostrova
  - b) Řím v době královské
  - c) Charakter římské republiky, punské války, krize republiky (reformy, Spartakovo povstání)
  - d) Římské císařství, principát a dominát, rozpad římského impéria, barbaři na území říše
  - e) Římská kultura
  - f) Vznik křesťanství
  - g) Vysvětlete pojmy: Alba Longa, Pyrhovo vítězství, kostky jsou vrženy, překročit Rubicon, kolonát, tetrarchie, Pilát si ruce myje, evangelia, pašijový týden
5. Formování středověkého obrazu Evropy a Asie
  - a) Obecná charakteristika feudalismu, periodizace, postavení církve
  - b) Francká říše, Svatá říše římská
  - c) Státy severní Evropy (Vikingové, Anglosasové)
  - d) První slovanské státy, Velkomoravská říše, český stát
  - e) Byzantská říše a arabský svět
  - g) Západní a východní křesťanství, křížové výpravy
  - h) Kultura tohoto období, románský sloh
  - i) Vysvětlete pojmy: marka, majordomus, Korán, investitura, islám, guelfové, ghibellini
6. Středověká Evropa v rozkvětu
  - a) Srovnání raného a rozvitého feudalismu (změny v řemeslné výrobě, obchodu, funkce měst, změny ve složení obyvatelstva, křesťanství ve vrcholném středověku, sekty, řády)
  - b) Přehled politického vývoje v evropských zemích (anglo-francouzské soupeření, stoletá válka, válka růží, Svatá říše římská, španěl. království, mongol. nebezpečí, vznik pol.-litev. státu, vzestup moskevského knížectví a obnovení jednoty ruského státu, Balkán a byzantská říše ...)
  - c) Český stát a jeho politický vývoj ve 12. - 15. stol.
  - d) Umění rozvitého feudalismu, gotika
  - e) Vysvětlete pojmy: nákupové právo, scholastika, Magna charta libertatum, avignonské zajetí, jacquerie, Panna orleánská, hanza, reconquista, schizma, Zlatá horda

7. Evropská reformace a husitské revoluční hnutí

- a) Postavení církve v Evropě
- b) První projevy krize feudalismu v Čechách, příčiny husitského revol. hnutí, jeho program
- c) Mistr Jan Hus
- d) Průběh husitského revolučního hnutí, významné osobnosti
- e) Jednota bratrská, nejvýznamnější osobnosti
- f) Doba Jiřího z Poděbrad
- g) Reformace v Německu, Martin Luther, německá selská válka, kalvinismus, anglikánská církev, střetnutí reformace a protireformace, hugenoti, bartolomějská noc, edikt nantský

8. Pozdní feudalismus v evropských zemích

- a) Časové vymezení, obecná charakteristika
- b) Humanismus a renesance - průlom do středověkého myšlení
- c) Střední Evropa v době jagellonské
- d) Objevné plavby a jejich důsledky, počátky kolonialismu
- e) Revoluce v Nizozemí
- f) Vysvětlete pojmy: inkunabule, arkády, pilastry, rustika, sgrafita, balustráda, Montezuma, Machu Picchu, gézové

9. Období pozdního feudalismu v habsburské monarchii

- a) Hlavní tendence politického vývoje v Evropě od 16. stol. do pol. 17. stol.
- b) Vznik mnohonárodnostní habsburské monarchie, politika Ferdinanda I. a Rudolfa II.
- c) České země a Slovensko v rámci habsburské monarchie, 1. protihabsburské povstání
- d) Třicetiletá válka a stavovské povstání v českých zemích a na Slovensku
- e) Vysvětlete pojmy: Továřstvo Ježíšovo, Rudolfův majestát, katolická liga, protestantská unie, "zimní král", Obnovené zřízení zemské, vestfálský mír

10. Evropa vstupuje do novověku

- a) Hlavní vývojové tendence v ekonomice, politice, zrod moderní vědy
- b) Anglická krize
- c) Francie za vlády Ludvíka XIV., Bourboni ve Španělsku
- e) Vznik pruského království pod vedením Hohenzollernů
- f) Habsburská monarchie a české země po třicetileté válce
- g) Východní Evropa (nástup Romanovců v Rusku, rozdělení Polska, ...)
- h) Vysvětlete pojmy: presbyteriáni, levelleři, diggeři, navigační akta, merkantilismus, pragmatická sankce

11. Vývoj kultury od renesance k novověku

- a) Časové vymezení, obecná charakteristika období
- b) Umělecké směry tohoto období
(renesance, manýrismus, baroko, rokoko, klasicismus, empír, romantismus, ...), jejich charakteristika, vzájemná návaznost či protichůdnost, projevy ve výtvarném umění, architektuře, hudbě, nejvýznamnější představitelé a památky u nás i ve světě

12. "Věk rozumu" - osvícenství a uplatňování jeho ideálů

- a) Osvícenské ideály
- b) Osvícenský absolutismus (reformní činnost Marie T. a Josefa II., prus. krále Fridricha II.)
- c) Pronikání evropských mocností do světa, válka za nezávislost v Severní Americe
- d) Velká francouzská revoluce
- e) Napoleonské období (vnitřní a zahraniční politika, územní změny)
- f) Vysvětlete pojmy: války o rakouské dědictví, sedmiletá válka, generální stavy, jakobíni, girondisté

13. Počátky a rozvoj průmyslové společnosti

- a) Dvě stadia procesu industrializace (průmyslové revoluce, vědecko-technická revoluce)
- b) Proměny v zemědělství, průmyslu, dopravě, obchodu, sociální struktuře obyvatelstva
- c) Nový pohled na význam kolonií, oblasti mocenského zájmu
- e) Vídeňský kongres a následný vývoj v Evropě (nová vlna revolucí, národně osvobozenecský boj)
- f) Počátky organizovaného dělnického hnutí (luddisté, chartisté, utopičtí socialisté, marxisté, ...)
- g) Vysvětlete pojmy: ohrazování, liberalismus, populační exploze, opiová válka, kreolové sipáhiové, Kongresovka, Německý spolek, Svatá aliance

14. České národní obrození a revoluční rok 1848

- a) Průmyslová revoluce, její sociální důsledky v našich zemích, hospodářské a společenské předpoklady českého národního obrození
- b) Periodizace národního obrození, program jednotlivých fází, významné osobnosti
- c) Význam národního obrození pro další rozvoj české vědy a kultury
- d) Příčiny a cíle revolucí v r. 1848 v Itálii, Německu, Francii a habsburské monarchii
- e) České země v této revoluci
- f) Vysvětlete pojmy: austroslavismus, panslavismus, Slovanský sjezd

15. Vzepětí nacionalismu a růst demokracie

- a) Sjednocení Itálie a Německa (Cavour, Bismarck - jejich úloha v tomto procesu)
- b) "Druhé císařství" ve Francii, vnitřní a zahraniční politika Napoleona III.
- c) Občanská válka v USA
- d) Východní Evropa ve 2. pol. 19. stol.
- e) Vysvětlete pojmy: bonapartismus, berlínský kongres, krymská válka, duma, "krvavá neděle"

16. Habsburská monarchie ve 2. pol. 19. století

- a) Výsledky revolučního hnutí 1848-49
- b) Bachovský absolutismus, jeho cíle a dopad na české země
- c) 60. léta v české politice, rak.-uherské vyrovnání
- d) Česká politika od vyrovnání do konce století, osobnost F. Palackého
- e) Vysvětlete pojmy: Říjnový diplom, pasivní opozice, staročeši, mladočeši, tábory lidu, fundamentální články, punktace, drobečková politika

17. Vývoj českých a slovenských dějin od přelomu století do roku 1918

- a) Formování českých politických stran a jejich programy od 90. let 19. stol., vztah k R.-Uhersku
- b) České země v době 1. světové války
(domácí a zahraniční odboj, jejich úkoly, představitelé, problematika čsl. legií)
- c) Vyhlášení ČSR
- d) Charakteristika nejvýznamnějších osobností tohoto období
(TGM, E. Beneš, M. R. Štefánik, A. Rašín, K. Kramář, ...)
- e) Česká kultura na přelomu století
- f) Vysvětlete pojmy: austromarxismus, Maffie, Manifest českých spisovatelů, Tříkrálová deklarace, Pittsburská dohoda, Washingtonská deklarace, Martinská deklarace

18. Velmoci vládou světu

- a) Typické znaky tohoto období (19./20. stol.) z hlediska ekonomického a politického, vědecko-technická revoluce
- b) Koloniální pronikání světových velmocí ("nový imperialismus", ohniska konfliktů)
- c) Sociální problémy, organizace dělnického hnutí (Německo, Rusko)
- d) Formování moderního umění
- e) Vysvětlete pojmy: "bílé zlato", monopolizace, "boxerské povstání", Kuomintang, Drang nach Osten, búrská válka, Indický národní kongres, Druhá internacionála, bolševici, menševici, evoluční socialismus, dekadence

19. První světová válka

- a) Příčiny 1. světové války (ohniska napětí, vytváření mocensko-politických bloků)
- b) Průběh války (jednotlivé etapy, fronty, nejvýznamnější bitvy, použitá bojová technika)
- c) Válka a revoluce (ruské revoluce 1917 - příčiny, průběh, důsledky, osobnosti)
- d) Konec 1. světové války (versailleský mírový systém, nové uspořádání Evropy, nestabilní mír, občanská válka v Rusku, země Asie, Afriky, Latinské Ameriky)
- e) Vysvětlete pojmy: blesková válka, poziční válka, prozatímní vláda, "čeka", Společnost národů, Kominternu, GOELRO, NEP, kulaci, válečný komunismus

20. Světová hospodářská krize a její důsledky

- a) Příčiny světové hospodářské krize a její průběh
- b) Nástup fašismu, jeho kořeny, rozdílný charakter v jednotlivých zemích
- c) Vývoj v dalších evropských zemích, USA, Japonsku, SSSR v období stalinismu
- d) Kultura doby meziválečné
- e) Vysvětlete pojmy: zapálení říšského sněmu, norimberské zákony, pochod na Řím, SS, SA, gestapo, sociálfašismus, noc dlouhých nožů, Guernica, gulagy, appeasement

21. "První republika" - ČSR v letech 1918 -1938

- a) Problém stanovení hranic, právní zakotvení ČSR ve versailleském systému
- b) Národnostní situace v republice
- c) Charakteristika politického vývoje v tomto období (politické strany, vnitřní a zahraniční politika)
- d) Světová hospodářská krize a její dopad na ekonomiku ČSR
- e) Výrazné osobnosti 1. republiky
- f) Vysvětlete pojmy: čechoslovákismus, hradní skupina, bolševizace KSČ, úřednická vláda, pátá kolona

22. ČSR pod hrozbou fašismu

- a) Charakteristické znaky fašismu a jeho projevy na čsl. politické scéně
- b) Čsl. zahraniční politika
- c) Problematika Mnichova (postavení E. Beneše)
- d) Charakteristika a problémy "2. republiky" (postavení E. Háchy)
- e) Nacionalistické tendence na Slovensku a Slovenský štát

23. ČSR v době 2. světové války

- a) Charakteristika protektorátu, výrazné postavy této doby
- b) Protifašistický odboj doma a v zahraničí, jeho osobnosti
- d) SNP a problémy s ním spojené
- e) Květnové povstání
- f) Osvobození ČSR
- g) Vysvětlete pojmy: heydrichiáda, vlasovci, banderovci

24. Druhá světová válka

- a) Příčiny 2. světové války
- b) Průběh a bojiště 2. světové války, významné bitvy a operace
- c) Mezinárodně politické vztahy za války
- d) Výsledky 2. světové války
- e) Vysvětlete: pakt Molotov - Ribbentrop, Blitzkrieg, podivná válka, Katyň, Maginotova linie, RAF, Luftwafe, II. fronta, Overlord, plán Barbarossa, holocaust

25. Svět po skončení 2. světové války

- a) Polarizace světa
- b) Rozdílný vývoj v západní a východní Evropě
- c) Sovětská společnost do nástupu N. S. Chruščova
- d) Poválečná ohniska konfliktů
(korejská krize, arabsko-izraelský konflikt, islámská revoluce v Iránu, války v Perském zálivu)
- e) Vysvětlete: norimberský proces, OSN, studená válka, železná opona, Marshallův plán, mccartysmus, třetí svět, dekolonizace, hnutí nezúčastněných

26. Československo v letech 1945 - 1989

- a) Dozvuky války (odsun Němců, tzv. očista společnosti)
- b) Charakteristika tzv. 3. republiky
- c) Politický boj o charakter státu, únorové události r. 1948 a jejich dopad, tj. nastolení komunistické diktatury
- d) Vyvrcholení hospodářských obtíží a politického teroru (politické procesy - M. Horáková, R. Slánský, ...), socialismus podle sovětského vzoru
- e) 60. léta v ČSR
- f) Pokus o reformu a její potlačení v roce 1968
- g) Výrazné osobnosti tohoto období
- h) Období normalizace, Charta 77
- i) Pád totalitního režimu
- j) Vysvětlete: UNRRA, Národní fronta, konfiskát, retribuční dekrety, milionářská dávka, Lidové milice, "pražské jaro", Dva tisíce slov, Moskevský protokol, Palachův týden, Několik vět